

docenta Josefa Tvrdeho. Měl tehdy velmi úzké styky s profesorem pedagogiky Otakarem Chlupem a také pochopitelně navštěvoval sociologický seminář profesora I. Arnošta Bláhy. Brněnskou filosofickou fakultu absolvoval v roce 1927; pak působil jako profesor na reálném gymnasiu v Hlučíně u Ostravy, ale s brněnskou fakultou zůstal i nadále v kontaktu. Vedle klasické filologie a filosofie měl zájem též o umění a estetiku, a tak je pochopitelné, že byl přitahován ke kulturnímu centru, které se vytvořilo kolem časopisu Sociologická revue, a ke skupině inteligence náležející k této redakci. Tak se stal spolupracovníkem svého bývalého učitele profesora Innocence Arnošta Bláhy a svého kolegy, tehdy ještě docenta Josefa Ludvíka Fischera i Emanuela Chalupného, Bedřicha Václavka a dalších.

Profesor Ludvík Svoboda, tak jako většina tehdejší pokrokové inteligence, se zajímal o tehdy nejprogressivnější umění, tj. o uměleckou avantgardu vzniklou v dvacátých letech v Sovětském svazu. Začátkem třicátých let také sám navštívil Sovětský svaz a navázal tam pevné kontakty. Dal si pravidelně zasílat tehdejší sovětskou filosofickou i sociologickou produkci a tedy je pochopitelné, že v Sociologické revui pravidelně komentoval sovětské práce z této oblasti. Filosofovi však nikdy nestačí o něčem druhé informovat, něco recenzovat, ale musí si celou řadu problémů sám ujasnit, konfrontovat různé koncepce, zdůvodnit určité proudy, a tak vznikla z pera Ludvíka Svobody první — a v předválečné době ve světě jediná — práce o vývoji filosofie a sociologie v Sovětském svazu (Filosofie v SSSR, 1936). Tato práce zachycovala vývoj marxistické filosofie ve dvacátých letech a na počátku let třicátých. Pojednávala tedy o tématu, které bylo tehdy velmi atraktivní a později opět dlouho tabu. To všechno — spolu s nacistickými i stalinskými selekcemi v knihovnách — z ní udělalo výtisk zcela unikátní, jež nevlastní dnes již ani autor sám.

Po válce přichází Ludvík Svoboda do Prahy a přednáší na pedagogické fakultě. Později přechází na filosofickou fakultu Karlovy university, stává se jejím řádným profesorem, vedoucím katedry filosofie na filosofické fakultě Karlovy university, ředitelem Filosofického ústavu ČSAV, členem korespondentem ČSAV a členem mnoha dalších akademických orgánů a redakčních rad.

Jako asistentka na katedře, jejímž vedoucím byl profesor Svoboda, jsem měla od roku 1961 bezprostřední příležitost být v jeho blízkosti a sledovat jeho vystupování i mnohostranné působení jak na studenty, tak na spolupracovníky. Generace, k níž Ludvík Svoboda patří, vstupovala do veřejného kulturního i politického života v době vzniku naší republiky a prožívala a spoluvytvářela plodnou kulturní atmosféru dvacátých a třicátých let, kdy náš národ opět po staletích dosáhl úrovně evropské kultury. Snad právě tato skutečnost ovlivnila rysy této generace, rysy tolik odlišné od generace naší. Tito lidé totiž dospívali a tvořili v době, která jim poskytla nejen perfektní základní vzdělání a

tvrdou pozitivistickou výuku na fakultách, ale i sebevědomí spolutvůrců plnohodnotné evropské kultury. Jen tak si dovedu vysvětlit rozhled, encyklopedické znalosti, rozvahu a sebevědomí přímo vyzařující z příslušníků této generace. Proto nám, mladším, profesor Svoboda i jeho vrstevníci imponovali především zažitostí vysoké kultury a velkorysostí, s níž rozdávali ze svých vědomostí každému, studentovi i asistentovi, beze strachu, že je někdo předběhne. Vedle těchto příslušníků starší generace působí většina jejich bezprostředních následovníků dojemem úspěšných, znervoznělých a stále něco dohánějících aktivistů. Nebyli také deformováni přílišnou specializací a omezujícím i omezeným odbornictvím, které se, bohužel, dnes stávají nutností. A snad právě proto jsme profesora Ludvíka Svobodu vždycky považovali za vynikajícího vysokoškolského pedagoga, jehož přednášky bylo krásné poslouchat.

Jiřina Siklová

65 let profesora Ludvíka Svobody

Připomenout dílo přední osobnosti naší filosofie, vědy a kultury znamená přizvat zástup gratulantů.

Moravský patriot by nemohl nezačít zjištěním, že na počátku byla Morava: rodná Čejč a studium na kroměřížském gymnasiu; filosofická fakulta Masarykovy university v Brně s jejími profesory O. Chlupem, Fr. Novotným, K. Svobodou, I. A. Bláhou; Bedřich Václavek a okruh jeho přátel; středškolská profesura v Hlučíně a v Ostravě: ostravské divadlo, příspěvky do Varu, Tvorbě, Indexu, Levé fronty, U-Bloku; ovzduší kulturní levice na Moravě.

Autor dějin Karlovy university by přispěchal s údaji o tom, jak se Ludvík Svoboda stal po roce 1945 profesorem na filosofické fakultě pražské university, ředitelem Filosofického ústavu ČSAV i velvyslancem ve Švýcarsku, členem korespondentem ČSAV a doktorem filosofických věd, předsedou Jednoty filosofické, členem Vědeckého kolegia filosofie a sociologie, členem Bolzanovy společnosti...

Historik marxismu by ocenil jeho zásluhy o výchovu několika generací marxistů a o rozšíření marxismu u nás. Uvedl by zejména jeho bohatou recenzní činnost, seznamující ve třicátých letech naši veřejnost s filosofickým a kulturním životem Sovětského svazu, dále jeho překlady nejdůležitějších Leninových filosofických spisů — Materialismu a empiriokriticismu a Filosofických sešitů — a především jeho unikátní práci Filosofie v SSSR, ve které

L. Svoboda již v roce 1936 podal pohotový, podrobný a objektivní obraz o sovětských filosofických diskusích třicátých let.

Sociolog by dodal, že publikační činnost L. Svobody v Bláhově Sociologické revui významným způsobem dotvářela profil tohoto časopisu, že Svoboda patřil k marxistickému směru v Brněnské sociologické škole; jeji nemarxistický vedoucí představitel poskytoval v časopise místo marxistickým příspěvkům a Svoboda naopak zachovával k němu vztah úcty při nesouhlasu (parafrázujeme-li výrok, jímž J. L. Fischer věnoval své Základy poznání Františku Krejčímu), takže již tenkrát podala česká kultura přesvědčivý důkaz plodné spolupráce mezi marxismem a sociologickou vědou.

Historik kultury by se zabýval Svobodovými studiemi o umění a literatuře, o poslání kultury, studiemi, které se z marxistického hlediska zabývaly nejdůležitějšími tématy naší kultury, uplatnily se ve Svobodových příspěvcích na mezinárodních kongresech v Benátkách a v Mexiku a vyvrcholily zejména v jeho monografii o F. X. Šaldovi.

Životopisec by byl zaujat tím, jak se ve Svobodově díle snoubí marxismus s uměním, s antikou, s dějinami myšlení a kultury, a našel by v jeho osobnosti

uměřenost a obezřetnost klasického filologa, lásku k životu a k umění, příznačnou pro milovníka antiky, kritičnost marxisty, který se nechce smířit s nekulturními vulgarizacemi, a moudrost historika filosofie a kultury, který ví, že mnoho jest věcí mezi nebem a zemí. A karikaturista by jej nakreslil jako filosofa, je muž nic lidského není cizí a jenž si nad tím vším pokuše.

Nám potom již nezbyvá nic jiného než popřát jubilantovi plné zdraví a hodně klidu pro další plodnou práci a poděkovat mu za to, že nad jeho dílem si uvědomujeme význam našich tradic marxistického myšlení (které ostatně nejsou dosud náležitě zhodnoceny): vytvářely se v organickém sepětí s nejvýznamnějšími hodnotami celé naší filosofie, vědy a kultury, ve svých nejlepších představitelích přispívaly k tomu, aby myšlenky socialismu a marxismu si razily cestu především svou vnitřní silou a aby přetrvaly dobu, která ohrožovala jejich životnost. Sám Ludvík Svoboda pomáhal všude tam, kde bylo třeba vrátit kultuře její význam, rehabilitovat sociologii, obnovit svazky marxistické filosofie s dosavadní světovou a domácí myšlenkovou tradicí. I za to mu patří náš dík a naše blahopřání.

Lubomír Nový